

USKRSNA PORUKA NADBISKUPA ZAGREBAČKOGA KARDINALA JOSIPA BOZANIĆA

Draga braćo i sestre!

1. Cijeli se Veliki tjedan može promatrati u svjetlu dvaju velikih predanja. Tu je u prvom redu Isusovo predanje. Isus se predaje. On potpuno daje sebe iz ljubavi prema čovjeku i iz vjernosti nebeskomu Otcu. Istodobno tu je i Isus koji je izdan, predan od čovjeka iz sebičnosti i nevjernosti.

Isus, tražeći čovjeka, predaje sebe i u svojoj ljubavi ne očekuje ništa zauzvat, objavljujući da ljubav i postoji jedino tamo gdje nema proračunatosti. Ona je besplatna, ne traži korist. Naime, gdje je korist, nije daleko ni iskorištavanje, a kršćanskoj je ljubavi jedina mjera križ.

Nakon što je izišao iz zajedništva apostola i otišao u mrak izdaje Juda pita Isusove neprijatelje: »Što ćete mi dati i ja ću vam ga predati? A oni mu odmjeriše trideset srebrnjaka. Otada je tražio priliku da ga preda« (Mt 26, 15-16). Ta izdaja izvire iz ljudske slobode i povijesti grijeha koja je dosegla svoj vrhunac u neshvatljivoj odluci da čovjek u smrt preda Boga. Time je čovjek i sama sebe predao besmislu, praznini i umiranju.

Trideset srebrnjaka slika je čovjekove mjere života, prepoznatljiva u raznim prigodama ljudskih izdaja tijekom povijesti čovječanstva. To je mjera odgovora na bolno pitanje prepuno sebičnosti: Što ćete mi dati? Juda se obraća ljudima, u zabludi da može primiti nešto što je jednake vrijednosti onomu što, odnosno koga predaje. Juda se zatvorio u sebičnost koja u konačnici ima samo jedan ishod – osamljenost i smrt.

2. Ljudska povijest pokazuje nastojanje i čežnju za trajnim napredovanjem i ostvarivanjem boljitka, podrazumijevajući pod tim olakšavanje životnih uvjeta. No, to se nastojanje redovito nađe u poteškoćama ako se ne temelji na poštivanju otajstva života koje svoj izvor kao i kraj nema u stvorenome nego u Bogu; ako se ne temelji na vrijednostima koje uspijevaju nadvladati čovjekovu zatvorenost u zemaljsku zbilju.

Kriza vrjednota zapadnih društava otvara prostor za razne ideologije koje u temelju imaju neku vrstu materijalističkoga svjetonazora. Iako će se činiti da takve teorijske ponude uspijevaju govoriti o plemenitim idealima, njihova je artikulacija koristoljublje koje nužno uz sebe veže i iskorištavanje. Svaki je materijalizam glede praktičnih posljedica svodiv na pitanje: Što ću dobiti? Ili pak: Što ćete mi dati? Ni prvo ni drugo pitanje nisu spojivi s otajstvom dara. U prvom je pitanju naglašenije očekivanje i svijest o nekoj zasluži i pravu. U drugome spremnost na trgovanje. I u

jednome i u drugome teško se može naći mjesta za drugoga čovjeka, a time sve više nestaje prostora za humanost.

Zato nije čudno što se u vremenu u kojemu se čovjek osjeća raslojenim i raspršenim, to jest bez jasnih oslonaca, još snažnije očituje ljudska nezasićenost. Na tu glad odgovara ideologija gomilanja prividnih novosti i izbjegavanja temeljnih pitanja o ljudskome životu. Kao da je jedino važno proglasiti nešto novim, bilo to pozitivno ili negativno. Promicanje novoga pravilo je iskorištavanja ljudske čežnje te se nameće pitanje ne stvara li potrošačko društvo novi oblik suvremenoga društva koje bismo mogli nazvati iskorištavačko društvo.

3. Ideologije takvih sustava rado će se pozivati na vrijednosti koje mogu zvučati čak i kršćanski, ali su daleko od kršćanstva jer zapravo zamagljuje istinske vrijednosti i ne žele biti podvrgnute nužnim kriterijima. Stvarni rezultat toga procesa jest ljudska osamljenost, napuštenost i bezvoljna nepomičnost. To pak nužno ima posljedice i na društveni život. Sve je to posljednjih godina postalo snažno prisutno u hrvatskom društvu.

Promicanje individualnosti, kako bi se pojedinac navodno ostvario u društvu, dovodi do toga da se upravo pojedinca prepušta njemu samom i pretvara ga se u promatrača života. On postaje čovjekom koji je prihvatio biti nemoćan pred promjenama u društvenome, gospodarskome, političkome i kulturnome području. Čudan je to savez kojim čovjek prihvaća biti podvrgnut samouništenju.

Nije li Juda, nakon što je mislio da je predao Isusa, zapravo izručio sebe i postao ogorčenim promatračem događaja koji su slijedili? Čovjek, koji je kanio biti pokretačem događaja i povijesti, postaje njihovim pukim promatračem. Juda je postao svjestan da srebrnjaci ne mogu utažiti čežnju za istinskom novošću i da dobivenim iznosom više ne može vratiti tijek koji je sam pokrenuo. Kada čovjek drugoga čovjeka preda i prepusti ga otajstvu zla, on predaje svoju slobodu te prihvaća živjeti u osamljenosti i malodušnosti. To je velika suvremena bolest civilizacije koja se zatvara Bogu.

4. Slika zatraženih, pa zatim prihvaćenih, a na kraju odbačenih srebrnjaka paradigma je mnogih stvarnih međuljudskih odnosa te odnosa pojedinaca i društvenih zajednica prema vrijednostima. Teško je u njoj tražiti rješenja na suvremena gospodarska i financijska pitanja, ali nam Božja riječ daje svjetlo i upozorava nas na dublje značenje svega što živimo.

U hrvatskoj smo stvarnosti svjedoci kako sebičnost sve podvrgava iskoristivosti, a tamo gdje se ne gleda dobro drugoga, ondje se drugoga izručuje, predaje u nemilost onima kojima kriterij nije opće dobro, nego samo korist pojedinca

ili interesne skupine. Razloge za to ne vidimo samo u nedostatku volje i sposobnosti odgovornih u političkome djelovanju, nego prije svega u odnosu prema otajstvu ljudskoga života. Jer se svaka politika nadahnjuje na određenome svjetonazoru, na poimanju čovjeka i na odnosu prema prolaznomu i vječnomu.

Sebičnost gradi sadašnjost koja nema ljubavi prema istini prošlosti, niti je zanima dobro budućega. Teške posljedice povlače ona postupanja koja zajedničke materijalne i kulturne vrijednosti snagom političkih ovlasti gase, rasprodaju ili predaju drugima. Neprihvatljivo je građenje sustava koji će biti ravnodušan na suze obitelji koje napuštaju jedini krov nad glavom; koji će gašenje proizvodnje u javnim ili državnim tvrtkama zvati dobrim poslovanjem, premda će netko komu se to dobro preda ubrzo istim poslom stjecati privatna bogatstva.

Takve se postupke može pokušati braniti različitim razlozima i stvarnim odnosima u politici i gospodarstvu, ali za našu je domovinu važno da sve što je marljivo i nesebično građeno, a što pokazuje da ima snage živjeti od zalaganja, truda i znanja; sve što je odigralo važnu ulogu u postizanju slobode i u njezinoj obrani, ne može biti obscijenjeno ili predano u ruke onih kojima nije do dobra Hrvatske.

Zabrinjava dojam da je prihvaćena nutarnja logika pitanja: Što ćete mi dati? Ona nije za stvarno traženje općega dobra; ona ne komunicira s građanima, ona nije zainteresirana da se građane objektivno informira ili upozori na manipulacije; ona je neosjetljiva, čak i bešćutna prema žrtvama; ona ne traži pravednost i istinu.

5. U hrvatskom društvu sve više svjedočimo nemilim događajima i okolnostima u kojima su pojedinci i obitelji dovedeni do krajnjih granica životne izdržljivosti. Ne možemo ostati ravnodušni pred bolnim iskustvima kao što su teškoće pri zapošljavanju, osobito mladih, gubitak vlastitoga doma, nemogućnost uzdržavanja i školovanja djece, rast broja onih koji ovise o pomoći karitativnih i drugih socijalnih ustanova. Odajem priznanje svim djelatnicima i podupirateljima našega Caritasa koji je sve zauzetiji u pomoći najugroženijima. Caritas je nezaobilazni dio crkvenoga svjedočenja i služenja. Gdje je prisutna Crkva, treba biti vidljiv i Caritas.

Sa žaljenjem spominjem kako su u posljednje vrijeme neke situacije s bankovnim kreditima u nas dovele tisuće hrvatskih građana u stanje siromaštva, a mnoge od njih i do egzistencijalnoga sloma. Teško se oteti dojmu da se ne radi o lihvi u pravom smislu te riječi jer se čini da su korist za jedne (za banke), a gubitci za druge (za hrvatske građane) u očitom nerazmjeru s protučinidbom. Nažalost, čini se da su već od početka u nas zakazali kontrolni mehanizmi koji trebaju štititi građane, dok su u nekim državama središnje banke na vrijeme spriječile slične procese na svom financijskom tržištu (na primjer u Austriji). Papa Franjo, još kao nadbiskup Buenos Airesa, govorio je o novom imperijalizmu novca koji je sposoban u trenutku

osiromašiti mnoge obitelji. Kao papa izričito je osudio lihvu i potaknuo državne institucije da je spriječe i da pojačaju svoja zauzimanja za žrtve lihve. »Kada obitelj nema što jesti jer mora lihvarima platiti zajam – rekao je papa Franjo – to nije humano, a ta dramatična socijalna muka teško ranjava nepovredivo dostojanstvo ljudske osobe« (Audijencija u srijedu 29. siječnja 2014.).

U hrvatskom slučaju apeliram na sve odgovorne i umiješane u te teške situacije bankovnih kredita da u okviru sustava nađu rješenje i pravično rasporede terete. Sada nitko nema pravo pilatovski prati ruke, osobito ne ako je propustio ono što je bio dužan učiniti. Državne vlasti ne smiju dopustiti da se ta pitanja pokuša samo kozmetički rješavati, jer svako guranje problema pod stol stvara nove poteškoće i napetosti te ugrožava građanski mir. Država je dužna, da bi se spriječilo slične incidentne događaje, razborito prići boljom zakonskom regulativom. Vjernicima i svim ljudima dobre volje preporučujem da se čuvaju agresivnih propaganda koje obećavaju jeftinu zaradu. A budući da je Sveto pismo trajna poruka, nadahnuće može biti preporuka starozavjetnoga Siraha i za neke sasvim nove vidove našega suvremenoga života: »Nemoj da osiromašiš gosteći se pozajmljenim novcem kad ništa nemaš u tobolcu svojem« (Sir 18,33). Osjećam da nam je potrebno puno više opreznosti, zajedništva, komuniciranja, solidarnosti, međusobnoga poštovanja i osjetljivosti. Posebno to vrijedi kad se radi o najugroženijima u društvu. Pred tim pojavama potrebno je smoći snage i nove političke volje te pokrenuti društvene mehanizme koji će otvarati obzore nade.

6. Braćo i sestre, Bog je predao svoga Sina iz sućuti i milosrđa, jer vidi da ljudi izdajom ranjavaju sebe i dopuštaju da ih to odvede u samoću i beznade. Isus nas, uskrsnućem od mrtvih, oslobađa od grijeha, donoseći milosrđe i oprostjenje za nevjere koje je u naše živote unio grijeh. Važno ih je prepoznati i tražiti oprostjenje. To je ujedno i nama pokazatelj da biti iznevjeren, prevaren, sa sobom nosi teške rane, kojima je jedini lijek opraštanje. Izdaja i nevjernost lako mogu zaraziti obitelji i društvo. Po njima i najljepše stvarnosti bivaju nagrđene, postaju iskvarene, ne štedeći ni najčistije osjećaje, ni najplemenitije nakane.

U slučaju Isusovih učenika bilo je puno nutarnjih lomova, nevjera, nedosljednosti, grijeha, ali su se događale i obnove koje su vraćale na Božju ljubav prema čovjeku, na vjernost toj ljubavi. Kristov vazam, ta neizreciva drama od Posljednje večere do Uskrsnoga jutra, u sebi sadrži različite trenutke sučeljavanja, razgovora, rasprava, osporavanja, nedoumica; pokazuje polazište u zajedništvu punom povjerenja, razvoj u poljuljanosti toga povjerenja i ponovno okupljanje, vraćanje na početke (Galileju) te novo povjerenje koje je snagom Duha Svetoga darovano Crkvi.

Otajstvo Uskrsa pokazuje da je Božja ljubav njime otvorila put povratka u život, u zajedništvo koje nadilazi zemlju. Zato je važno ponovno vidjeti temelj našega kršćanskoga života i kršćanske ljubavi.

Čovjek je stvoren kao nadnaravno biće i ne živi samo za zemlju. Koliko god to djelovalo, čas kao samo po sebi razumljivo, a čas kao utopija, i naša hrvatska te cjelokupna europska kultura posjeduje to uskrsno polazište, svoj duhovni dom iz kojega se vidi nebo i ljepota zajedništva koje nam je darovano. Čovjek se grijehom ponižava do cijene nekoliko srebrnjaka, ali otkupljeni smo neprocjenjivim darom – smrću i uskrsnućem Isusa Krista, da bismo više cijenili ljudski život i bili Bogu zahvalni.

I vama zahvaljujem, braćo i sestre, za svjedočanstvo Krista Uskrsloga. Vidim vas u crkvi, na misi, za oltarom, žrtvenikom i stolom Gospodnjim; vidim vas u zajedništvu obiteljskoga doma i stola, molim za vas i preporučujem se u vaše molitve, te vam svima – u radosti kršćanske vjere, nade i ljubavi – želim sretan i blagoslovljen Uskrs!

Vaš nadbiskup,

Kardinal Josip Bozanić, v.r.

U Zagrebu, na Cvjetnicu, 29. ožujka 2015. godine.